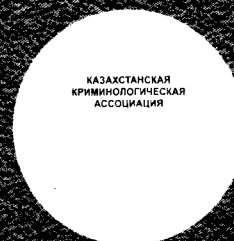
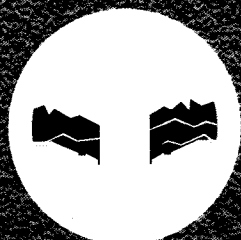

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЫ-ФАРАБИ

ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**КАФЕДРА УГОЛОВНОГО ПРАВА, УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА И КРИМИНАЛИСТИКИ
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР ПРОБЛЕМ БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ
МЕЖДУНАРОДНАЯ ОБЩЕСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ «ДИАЛОГ-МИР»
КАЗАХСТАНСКАЯ КРИМИНОЛОГИЧЕСКАЯ АССОЦИАЦИЯ**

**КРИМИНАЛЬНЫЕ УГРОЗЫ
СОВРЕМЕННОСТИ И СТРАТЕГИИ
АНТИКРИМИНАЛЬНОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ ЛИЧНОСТИ,
ОБЩЕСТВА, ГОСУДАРСТВА**

(2-е Каиржановские криминологические чтения)

**Материалы международной
научно-практической конференции**

Часть 1

Алматы 2012

Ответственные редакторы:

доктор юридических наук, профессор Джансараева Р.Е.
кандидат юридических наук, доцент Байсалов А.Д.

Члены редколлегии:

кандидат юридических наук, доцент Бисенова М.К.
старший преподаватель Акболатова М.Е.
преподаватель Базилова А.А.

Криминальные угрозы современности и стратегии антикриминальной безопасности личности, общества, государства (2-е Каиржановские криминологические чтения): Материалы международной научно-практической конференции. Часть 1. – Алматы: Казак университеті, 2012. – 219 с.

ISBN 978-601-247-626-2

В сборнике представлены научные доклады участников международной научно-практической конференции «Криминальные угрозы современности и стратегии антикриминальной безопасности личности, общества, государства (2-е Каиржановские криминологические чтения)», организованной Научно-исследовательским центром проблем борьбы с преступностью, кафедрой уголовного права, уголовного процесса и криминалистики КазНУ имени аль-Фараби, Международной общественной организацией «ДИАЛОГ-МИР» и Казахстанской Криминологической Ассоциацией 21-22 сентября 2012 г.

Сборник материалов конференции опубликован за счет ГФ/1343 «Правовые средства и механизмы противодействия преступности в современном обществе».

СОДЕРЖАНИЕ

ЕЛЕГЕН АҒА ТУРАЛЫ СЫР.....	7
Акимжанов Т.К. СОВРЕМЕННАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ – КАК ОДИН ИЗ ИСТОЧНИКОВ УГРОЗЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	9
Алимкулов Е.Т. КӘМЕЛЕТКЕТОЛМАҒАНДАРДЫҢ ҚЫЛМЫСТАРЫ БОЙЫНША СОТ ҮКІМІНІҢ ЕРЕКШЕЛІГІ.....	13
Аратұлы Қ. ЖОҒАРЫ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ САЛАСЫНДАҒЫ ҚЫЛМЫСТАРМЕН КҮРЕСУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ САЯСАТЫ.....	19
Арын А.А. ҚЫЛМЫСТЫҚ САЯСАТТЫҢ ҚЫЛМЫСТЫЛЫҚҚА ӘСЕРІ.....	26
Атаханова Г.М. МҮЛІКТІК ҚЫЛМЫСТАРДЫҢ КРИМИНОГЕНДІК ЖАҒДАЙЛАРЫ.....	30
Ахметов Е.Б. КОНВЕНЦИЯ ШОС О БОРЬБЕ С ТЕРРОРИЗМОМ, СЕПАРАТИЗМОМ И ЭКСТРЕМИЗМОМ И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	33
Әбдіжәми А.Ж. ӘЛЕМДІК ЖАҒАНДАНУ ЖАҒДАЙЫНДА ҚЫЛМЫС ЖАСАҒАН АДАМДАРДЫ ҰСТАП БЕРУ ИНСТИТУТЫНЫҢ КЕЙБІР ҚЫЛМЫСТЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЕРЕЖЕЛЕРІН ЖЕТІЛДІРУ.....	35
Базилова А.А. ҚАЖЕТТІ ҚОРҒАНУДЫ ҚОЛДАНУ БАРЫСЫНДА ЖЕКЕ ЖӘНЕ ЗАҢДЫ ТҮЛҒАЛАРДЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚТАРЫНЫҢ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІЛУІ.....	38
Баймағамбетова З.М. КРИМИНОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ВНУТРИСЕМЕЙНЫХ НАСИЛЬСТВЕННЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ.....	42
Берсугурова Л.Ш. ПРОЦЕССУАЛЬНО-ПРАВОВАЯ ПРИРОДА КАССАЦИОННОГО ПРОИЗВОДСТВА.....	45
Бижанова А.Р. ЖАЛҒАН АҚШАНЫ ЖАСАҒАНЫ, САТҚАНЫ ҮШІН ЖАУАПКЕРШІЛІК КӨЗДЕЛГЕН ҚЫЛМЫСТЫҚ ЗАҢНАМАЛАРДЫҢ ДАМУ ТАРИХЫ.....	50
Бисенғали Л. ОСОБЕННОСТИ РАССЛЕДОВАНИЯ НЕЗАКОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	55
Бисенова М.Қ. ҚЫЛМЫСТЫҢ СУБЪЕКТИВТІК ЖАҒЫ БОЙЫНША ТҮЛҒАНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	61
Вареникова С.П. ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ СВЕДУЩИХ ЛИЦ В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ.....	63
Галузин А.Ф. ПЕНИТЕНЦИАРНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ.....	66
Гришко Л.Е. ОБЕСПЕЧЕНИЕ НАЛОГОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ТАМОЖЕННОГО СОЮЗА УГОЛОВНО-ПРАВОВЫМИ СРЕДСТВАМИ.....	71

Гришко А.Я. ПЕНИТЕНЦИАРНАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ КАК УГРОЗА НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ (ТЕЗИСЫ).....	73
Даубасова С.Ш. ҚОРҒАУ АЯСЫНДАҒЫ АДАМДАРҒА НЕМЕСЕ ҰЙЫМДАРҒА ШАБУЫЛ ЖАСАУ ҚЫЛМЫС ҚҰРАМЫН САРАЛАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	75
Дашков Г.В. НАШЕ ВОСПРИЯТИЕ ОПЫТА БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ В КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКЕ.....	77
Демеубаева Ж. ӨМІР БОЙЫ БАС БОСТАНДЫҒЫНАН АЙЫРУДЫ ОРЫНДАУ ТӘРТІБІ.....	80
Джансараева Р. Е. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ АНТИКРИМИНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЛИЧНОСТИ В ИСПРАВИТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ.....	83
Дильбарханова Ж.Р. ПЕРСПЕКТИВЫ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОГО ПАРТНЕРСТВА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.....	86
Дузбаева С.Б. ЛИЧНОСТЬ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНЕГО ПРЕСТУПНИКА.....	89
Есбатырова А.С. ДОКТРИНАЛЬНОЕ И ПРАВОПРИМЕНИТЕЛЬНОЕ ТОЛКОВАНИЕ ПРАВОВОЙ ПРИРОДЫ ДОЛИ В ИМУЩЕСТВЕ ТОВАРИЩЕСТВА С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ.....	95
Жетібаев Н.С. МЕДИЦИНА ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ КӘСІПТІК ҚЫЗМЕТІН ОРЫНДАМАУЫМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ЖАСАЛАТЫН ҚЫЛМЫСТАРДЫ САРАЛАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	100
Задерий В.В. ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЮВЕНАЛИСТИКИ.....	103
Задерий В.В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЮВЕНАЛИСТИКИ.....	107
Злоченко Я.М. СИТУАЦИЯ ТАКТИЧЕСКОГО (ОПЕРАТИВНОГО) РИСКА ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ (ТРАНСГРАНИЧНЫХ) ПРЕСТУПЛЕНИЙ ТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ.....	110
Избасаров А.О. КАСПИЙ АЙМАҒЫНДА ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚАМСЫЗДАНДЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	116
Избасова А.Б. ӘЙЕЛДЕР ҚЫЛМЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КРИМИНОЛОГИЯЛЫҚ СИПАТТАМАСЫ.....	119
Калкаева Н.Б. МҰСЫЛМАНДЫҚ ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ БОЙЫНША КЕЙБІР ЖАЗАЛАРДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	121
Каржаубаев Е.К. О ПРИМЕНЕНИИ ИНСТИТУТА МЕДИАЦИИ В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ.....	126
Карнов Н.С. ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ УЧАСТНИКОВ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА В УКРАИНЕ.....	130
Кинев А. Ю. ОБ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА АНТИКОНКУРЕНТНЫЕ СОГЛАШЕНИЯ.....	133

Кленова Т.В. ОБ УГОЛОВНО-ПОЛИТИЧЕСКОМ ЗНАЧЕНИИ ПРАВОПРИМЕНИТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКИ.....	136
Маликова Ш.Б. НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ МНОЖЕСТВЕННОСТИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ.....	139
Мухамадиева Г.Н. АДАМНЫҢ ЖЕКЕ БАСЫНА ТИІСПЕУШЛІК ЖӘНЕ СЕЗІКТІНІҢ, АЙЫПТАЛУШЫНЫҢ ҚОРҒАНУҒА ҚҰҚЫҒЫН ҚАМАТАМАСЫЗ ЕТУ ҚАҒИДАЛАРЫНЫҢ АРА ҚАТЫНАСЫ.....	142
Нақыпов Б. ЖАЗА ЖӘНЕ ҚЫЛЫМЫСТАРДЫҢ ҚАЙТАЛАНУЫ ЖАҒДАЙЫНДА ЖАЗА ТАҒАЙЫНДАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	146
Нұрмағанбет Е.Т. ЗАҢ ҒЫЛЫМЫНДАҒЫ КОНФЕДЕРАЦИЯ ИДЕЯСЫНЫҢ БАҒАЛАНУЫ.....	149
Нұрмағанбетова Г.Б. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ШЕТЕЛ АЗАМАТТАРЫНЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАҒДАЙЫ	152
Онаева Г.Т. ЮВЕНАЛДЫ ҚЫЛЫМСКЕРЛІКТІҢ АЛДЫН АЛУДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІН ҚҰРУ ПРОБЛЕМАЛАРЫ.....	155
Полянский Е.Ю. ДОКТРИНА ОТВЕТСТВЕННОСТИ СОУЧАСТНИКОВ В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ США.....	159
Рустемова Г.Р. О ВИКТИМОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЛИЧНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	162
Саякова М.К., К ВОПРОСУ О СОСТОЯНИИ ЖЕНСКОЙ ПРЕСТУПНОСТИ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ.....	168
Сералиева А.М. ПРОБЛЕМЫ, СВЯЗАННЫЕ С УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ ЗА НЕЗАКОННОЕ ПРОИЗВОДСТВО АБОРТА.....	173
Сторожук М.И. РЕАЛИЗАЦИЯ ПРАВА ОСУЖДЕННОГО НА ОХРАНУ ЗДОРОВЬЯ В СИСТЕМЕ ПЕНИТЕНЦИАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	177
Тапалова Р.Б. О СЛЕДАХ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ В СФЕРЕ ЭКОНОМИКИ.....	179
Таубаев Б.Р. СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚЫЛЫМЫСТАРЫНЫҢ АЛДЫН АЛУДЫҢ КРИМИНОЛОГИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	183
Терентьев И.А. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ КАК СРЕДСТВО ОБЕСПЕЧЕНИЯ АНТИКРИМИНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ЛИЧНОСТИ, ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА.....	186
Тлепбергенов О.Н. ҚЫЛЫМЫСТЫҚ ЖАЗАЛАУ САЯСАТЫН ДАМЫҒУ.....	190
Толубекова Б.Х. ПУТИ РАЗВИТИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОБ ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СВЕТЕ КОНЦЕПЦИИ ПРАВОВОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН (2010-2020).....	195

Даубасова С.Ш.

ал-Фараби атындағы ҚазҰУ

қылмыстық құқық, қылмыстық іс жүргізу

және криминалистика кафедрасының

аға оқытушысы

ҚОРҒАУ АЯСЫНДАҒЫ АДАМДАРҒА НЕМЕСЕ ҰЙЫМДАРҒА ШАБУЫЛ ЖАСАУ ҚЫЛМЫС ҚҰРАМЫН САРАЛАУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Халықаралық қорғау аясындағы адамдарға немесе ұйымдарға шабуыл жасау қылмыс - Бейбітшілік және адамзат қауіпсіздігіне қарсы қылмыстар қылмыс ретінде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 4-ші тарауының 163-ші бабында көрініс тауып отыр [1].

Ендігі ретте қылмыстың субъектілігіне көшсек, қылмыстың өз атынан белгілі болғандай, субъектілері халықаралық құқықтық деңгейде қарастырылатын тұлғалардың мәртебесін анықтауға бел бұрдық. Ол үшін біз халықаралық құқықтық субъектілерін жігін ашсақ. Халықаралық құқық субъектісі халықаралық деңгейде құқықтар мен міндеттерге ие халықаралық қарым-қатынасқа қатысушы тұлға болып табылады. Кәзіргі таңда халықаралық құқық субъектісіне – мемлекетте халықаралық ұйымдарда кіреді.

Себебі бүгінгі таңда бүкіл әлем жаһандасу үрдісіне көшті. Ондай құбылыс трансформациялық, модернизациялық және жаһандану кезеңінің белгісі болып табылады. Кәзіргі кезде мемлекеттер барлық проблемаларды бірігіп, келісіп, ымырласып шешуге тырысады. Ал, халықаралық ұйымдар болса, дүниежүзі мемлекеттерінің арасында саяси қақтығыстардың орын алмауына, барлық азаматтың құқықтары мен бостандықтарының қорғалуын бақылуын қамтамасыз етеді.

Қылмыстың тікелей объектісі – халықаралық қорғау аясындағы адамдардың немесе ұйымдардың қызметін қорғауды қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар болып табылады.

Ал, қосымша объектісі болып – адамның денсаулығы, қол сұғылмаушылығы, ар-ождан, мүддесі болып табылады.

Қылмыстың заты болып – халықаралық қорғау аясындағы адамдар мен ұйымдардың қызметін немесе тұрғын үй-жайлары, көлік құралдары болады.

Жәбірленушілері – шетелдік мемлекеттің өкілі немесе халықаралық қорғау аясындағы халықаралық ұйымның қызметкері немесе онымен бірге тұратын оның отбасы мүшелері болады.

«Халықаралық қорғау аясындағы адамдар мен дипломатиялық агенттерге қарсы қылмыстардың алдын-алу және ол үшін жаза қолдану туралы» конвенциясың 1-бабына сәйкес, халықаралық қорғау аясындағы адамдар легіне келесі субъектілер жатады[2].

1) шетелдік мемлекетте жүрген мемлекет басшысы, соның ішінде тиісті мемлекеттің конституциясына сәйкес, мемлекет басшысының міндеттерін атқаратын алқалы органның әрбір мүшесі, үкімет басшысы немесе сыртқы істер министрі және оларды алып жүретін қосымша адамдар;

2) халықаралық құқыққа сәйкес, жеке тұлға оның бостандақтары ар-ожданына қол сұғуынан арнайы қорғауға құқығы бар кез келген мемлекеттік лауазымды тұлға немесе оның өкілі, не өкімет аралық халықаралық ұйымның кез келген өкілдері немесе басқа да агенті, олармен бірге тұратын отбасы мүшелері.

Сайып келгенде, кез келген қылмыстың мәні қоғамдық тәртіпті бұзуға, бағытталған қоғамға қауіпті, кінәлі іс әрекеттерді қамтитыны белгілі. Террорлық қылмыста, кез-келген шабуыл жасау қылмысы да нақ осындай құқыққа қарсы әрекеттер болып табылатыны анық.

Халықаралық қорғау аясындағы адамдарға немесе ұйымдарға шабуыл жасаудың

әрекетсіздік, әрекет пен түскен зардаптың арасындағы себепті байланыс танылады. Ал, ҚазАССР-нің 1926 жылғы Қылмыстық кодексте шетел мелекелеттері немесе оның бөлек өкілімен контрреволюциялық мақсаттағы қатынас 58-бап ретінде белгіленген болатын. Мұндағы қылмыстың объективті жағы контрреволюциялық мақсатта жасалған қылмысты жан-жақты толығымен шет мемлекет пен оның өкілінің бір-бірімен қарым-қатынасын қамтыған болатын [3].

Ел қауіпсіздігін нығайту бағытында ерекше орын алатын қылмыстардың бірі - Халықаралық қорғау аясындағы адамдарға немесе ұйымдарға қарсы қылмыстардың ішінде ерекше тоқтала кететін қылмыстың бірі Халықаралық қорғау аясындағы адамдарға немесе тұлғаларға шабуыл жасау қылмысы халықаралық деңгейде реттелуін қамтиды. Аталмыш қылмыстың халықаралық құқық деңгейде реттелуінің бірден-бір көрінісі. Ол 14 желтоқсан 1973 жылы Біріккен Ұлттар Ұйымы деңгейінде қабылданған «Халықаралық қорғау аясындағы адамдар мен дипломатиялық агенттерге қарсы қылмыстардың алдын-алу және ол үшін жаза қолдану туралы» конвенциясын атауға болады. Қазақстан Республикасы осы конвенцияға қол қойған елдердің қатарына жатады.

Осы Конвенцияға сәйкес келесі әрекеттерді қылмыс деп есептеледі: халықаралық қорғау аясындағы адамдарды өлтіру, ұрлау немесе шабуыл жасау, бас бостандығынана айыру; халықаралық қорғау аясындағы адамдардың қызметтік немесе тұрғын үй-жайларына не көлік құралдарына шабуыл жасау; осындай шабуыл жасаймын деп қорқыту; осындай шабуыл жасауға кез келген оқталғандық; осындай шабуыл жасауға қатысушы ретіндегі кез-келген әрекеттер [2].

Жалпы қылмыстың объективті жағы - келесідей қоғамға қауіпті әрекеттерден тұрады:

1. шетелдік мемлекеттің өкіліне немесе халықаралық қорғау аясындағы халықаралық ұйымның қызметкеріне немесе сонымен бірге тұратын оның отбасы мүшелеріне шабуыл жасау;

2. халықаралық қорғау аясындағы адамдардың қызметтік немесе тұрғын үй жағдайларына не көлік құралдарына шабуыл жасау;

3. осы адамдарды ұрлау немесе бас бостандығын күшпен айыру.

Жоғарыда көрсетілген әрекеттердің әрқайсысына жеке тоқталып кеткен жөн:

Шабуыл жасау – бұл жәбірленушіге күш көрсету арқылы немесе шынайы күш қолдану қауіпін туғызу арқылы қылмыстық нәтижеге жетуге бағытталған әрекет.

Халықаралық қорғау аясындағы адамдардың қызметтік немесе тұрғын үй жағдайларына шабуыл жасау, қылмыскердің заңсыз түрде басып кіруі (дүрліктіру, әлдеқандай талаптар қою және т.б).

Көлік құралдарына шабуыл жасау – бұл көлікке заңсыз кіру, иеленіп алу немесе өз мақсатына байланысты пайдалануына кедергі келтіретін әрекеттерді жасау (мысалы, дөңғалағын тесу, терезелерін сындыру, қажетті бағытына қарай жылжуына кедергі жасау және т.б).

Ұрлау – мемлекеттік қорғау аясындағы адамды жасырын немесе ашық түрде не алдау арқылы тұтқындау, жүрген орнынан айыру (жұмыс, тұрғын үй-жайынан, емделу орнынан) және де оның еркінен тыс басқа орындарға әкету әрекеттері болып танылады.

Бас бостандығынан күштеп айыру, мемлекеттік қорғау аясындағы адамның бостандығын шектеу, адамды әдеттегідей, күшпен еркінен тыс байлау, қамау арқылы ұстау арқылы жүзеге асырылады.

Заңсыз бас бостандығынан айыру мен адамды ұрлаудың айырмашылықтары бар. Адамды ұрлауда адамның бостандығы шектелуімен қатар оның ұсталып отырылуы бірге жүзеге асырылады, ал заңсыз бас бостандығын шектеуде ұстаудың белгілері болмайды.

Көрсетілген әрекеттердің біреуі жүзеге асырылса, яғни соғыстың пайда болуы немесе халықаралық жағдайдың шиеленісуіне қарамастан қылмыс аяқталған деп есептеледі.

Қылмыс салдарының маңыздылық мәселесі тікелей қылмыс құрамдарын материалдық және формалдық саралау мәселелесімен байланысты болады. Отандық заң ғылымдарында,

өз кезегінде кеңес ғалымдарының арасында да осы мәселеге қатысты келіспеушіліктердің туындауын да.

Қылмыс құрамының материалдық және формальдік жақтары әлі күнге дейін, даулы мәселе болып отыр. Кеңес ғалымдарының басым көпшілігі атап айтсақ: Н.М. Мурманов, М.Д. Шаргодский, А.А. Пинковский және т.б. аталған топтастыруды теориялық және тәжірибелік маңыздылығын дәлелдеп келген. Олар қылмыстық заңда объективті жағына тек ғана субъектінің әрекетін немесе әрекетсіздігін жатқызатын қылмыстың құрамдары бар екенін мойындайды. Аяқталған қылмыс үшін қылмыстық жауаптылық бұл жағдайда залал келтіру фактісіне қарамастан туындауы мүмкін [4].

Бұл формальді қылмыс құрамы. Қылмыстық заңда залал келтірген салдарды анықтауда объективті жағын ескеретін қылмыс құрамы бар. Мұнда тек аяқталған қылмыс үшін, қылмыстың салдары болған кезде ғана қылмыстық жауаптылық туындауы мүмкін. Бұл материалдық құрам болып табылады.

Қылмыс субъективтік жағынан тек қана тікелей қасақаналықпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі - қылмыстық заң арқылы тыйым салынған іс-әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік) жасаған және сол ісі үшін жауап беруге қабілеті тұлға.

Қылмыстың субъектісінің міндетті белгісі болып – соғысқа арандату немесе халықаралық жағдайды шиеленістіру үшін "арнайы мақсаты" танылады.

Шиеленістіру – дипломатиялық қатынастарды үзетін немесе шарттарды бұзатын не әлсіретуге әкеп соқтырған әрекеттер болып табылады.

Бұл қылмыстың негізгі мақсаты - шет мемлекеттердің КСРО мемлекетінің істеріне араласу, ол мемлекетке қарсы соғыс ашу және тағы басқа әрекеттер жасау сонымен бірге, ҚК-нің 58- бабында қарстырылған болып табылған.

Қылмыстың субъектісі - 16 жасқа толған есі дұрыс кез келген жеке тұлға бола алады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексі.- Алматы, 2012. 141б.
2. Источники современного международного права // Международное публичное право: учебник. – Т.: «Zarqalam»; ТГЮИ: ЦИПЧГП, 2003. – 552 с.
3. Казакеева С.Имплементация договорных норм о преступлениях против мира и безопасности человечества в уголовное законодательство Республики Казахстан // Фемида № 5. 2001- С.25-33.
4. Познышев С.В. Уголовного права.: Учебник – М., – 1923. – С.220 –232.

Дашков Г.В.

*Заслуженный деятель науки Российской Федерации,
д.ю.н., профессор Московской государственной
юридической академии
им. О.Е. Кутафина*

НАШЕ ВОСПРИЯТИЕ ОПЫТА БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ В КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Одна из существенных причин просчетов и неудач в борьбе с преступностью в настоящее время – порочная по своей сути привычка учиться на собственных ошибках и фактическое игнорирование соответствующего чужого, в частности, зарубежного опыта. А поучиться тут есть чему. В частности, в ряде стран мирового сообщества возможности уголовного права и криминологии в борьбе с преступностью используются с большей отдачей нежели у нас и прежде всего потому, что там на практике добиваются соотносимости причин преступности и системы мер по ее предупреждению. Образно говоря, если для излечения больного необходимо несколько лекарств, то изыскиваются средства для приобретения и применения именно нескольких лекарств, а не одного из всей массы, пусть даже самого хорошо известного и проверенного. Тем более это справедливо